

Inskränkningar och undantag – finns det något utrymme för nationella variationer?

Nordiskt upphovsrättssymposium

Visby den 5 och 6 september 2019

Adrian Engman

Patent- och marknadsöverdomstolen

SVEA HOVRÄTT

SVERIGES DOMSTOLAR

Disposition

- Regleringen av undantag och inskränkningar i Infosoc-direktivet
- EU-domstolens domar den 29 juli 2019
- Bedömning från fall till fall
- Är frågan om nationellt utrymme fortfarande relevant år 2019?

Min bakgrund

- Nu hovrättsråd i Patent- och marknadsöverdomstolen, Svea hovrätt
- Tidigare bl.a. rättsråd vid Sveriges EU-representation i Bryssel och rättssakkunnig i Justitiedepartementet (L3)

Infosoc-direktivet, 2001/29/EG (I)

Skäl 32

Detta direktiv innehåller en uttömmande förteckning över undantagen och inskränkningarna från mångfaldiganderätten och rätten till överföring till allmänheten. Vissa undantag och inskränkningar gäller endast mångfaldiganderätten, när så är lämpligt. I denna förteckning tas vederbörlig hänsyn till de olika rättstraditionerna i medlemsstaterna, samtidigt som syftet är att säkerställa en fungerande inre marknad. Medlemsstaterna bör nå samstämmighet i tillämpningen av dessa undantag och inskränkningar, och detta kommer att utvärderas vid den kommande översynen av genomförandelagstiftningen.

Infosoc-direktivet, 2001/29/EG (II)

Artikel 5

1. Tillfälliga former av mångfaldigande [...].
2. Medlemsstaterna får föreskriva undantag eller inskränkningar från den rätt till mångfaldigande som avses i artikel 2 i följande fall: [...].
3. Medlemsstaterna får föreskriva undantag eller inskränkningar i de rättigheter som avses i artiklarna 2 och 3 i följande fall: [...].
4. [...].
5. De undantag och inskränkningar som föreskrivs i punkterna 1, 2, 3 och 4 får endast tillämpas i vissa särskilda fall som inte strider mot det normala utnyttjandet av verket eller annat alster och inte oskäligt inkräktar på rättsinnehavarnas legitima intressen.

EU-domstolens domar den 29 juli 2019 (I)

Begäran om förhandsavgörande:

Föreligger det ett handlingsutrymme vid införlivandet med nationell lagstiftning av de unionsrättsliga bestämmelserna om ensamrätt till mångfaldigande (artikel 2 a i direktiv 2001/29) och till överföring till allmänheten inbegripet tillgängliggörande för allmänheten (artikel 3.1 i direktiv 2001/29) för upphovsmän av deras verk och om undantag eller inskränkningar av dessa rättigheter (artikel 5.2 och 5.3 i direktiv 2001/29)?

(Se C-469/17 Funke Medien, fråga 1, C-476/17 Pelham, fråga 5, och C-516/17 Spiegel Online, fråga 1.)

EU-domstolens domar den 29 juli 2019 (II)

EU-domstolens svar:

Artikel 5.3 c andra alternativet och artikel 5.3 d i direktiv 2001/29 ska tolkas så, att de inte utgör åtgärder som fullständigt harmoniserar räckvidden av de undantag eller inskränkningar som ingår i dessa bestämmelser.

(Se t.ex. Funke Medien, p. 54)

EU-domstolens domar den 29 juli 2019 (III)

Men utrymmet är begränsat (se t.ex. Funke Medien):

- Bedömningen ska ske inom ramen för EU-rätten och i detta ingår bl.a. att samtliga rekvisit måste iakttas (p. 46-49).
- Direktivets syften får inte äventyras och bl.a. ska en skälig avvägning upprätthållas (p. 50 och 51).
- Trestegsregeln ska följas (p. 52).
- Medlemsstaterna ska säkerställa en skälig avvägning mellan grundläggande rättigheter (p. 53).
- Dessutom är medlemsstaterna enligt skäl 32 skyldiga att tillämpa undantagen och inskränkningarna på ett samstämmigt sätt (p. 64).

Bedömning från fall till fall

- Utrymmet för nationella variationer måste bedömas från fall till fall, beroende på bl.a. ordalydelsen (se t.ex. Funke Medien p. 40).
- Stort utrymme för skönsmässig bedömning i vissa fall:
  - Artikel 5.3 e (allmänna säkerhetens intresse, se C-145/10 Painer, p. 101 f.)
  - Artikel 5.3 c (i den utsträckning som är motiverad med hänsyn till informationsintresset, se C-516/17 Spiegel Online, p. 28)
  - Artikel 5.3 d (i enlighet med god sed samt i den utsträckning som krävs med hänsyn till det särskilda ändamålet, C-516/17 Spiegel Online, p. 28)
- Vissa termer ska tolkas enhetligt i EU-rätten:
  - Artikel 5.2 b (rimlig kompensation, se C-467/08 Padawan, p. 32 f.)
  - Artikel 5.3 c (nyhetsrapportering, se C-516/17 Spiegel Online, p. 66 f.)
  - Artikel 5.3 d (citat, se C-576/17 Pelham, p. 70 f.)
  - Artikel 5.3 k (parodi, se C-201/13 Deckmyn, p. 14 f.)

Är frågan fortfarande relevant år 2019?

- Finns det fortfarande utrymme för nationella variationer? Är undantagen och inskränkningarna i själva verket obligatoriska?
- Finns det risker med nationella variationer, med avseende på t.ex. rättssäkerhet och processekonomi? EU-rättens dynamiska karaktär bör beaktas.
- Finns det någon efterfrågan på inskränkningar och undantag som är specifika för Norden eller ett enskilt land?

Domstol.se [Lättläst](#) [Uppläst](#) [Minoritetsspråk](#) [English](#) [Translate](#) [Pressrum](#)

 Patent- och marknadsöverdomstolen
SVEA HOVRÄTT
SVERIGES DOMSTOLAR

[Om Patent- och marknadsöverdomstolen](#)

[Avgöranden](#) [Prövningstillstånd](#) [Så avgörs målet](#) [Nyheter & pressmeddelanden](#)

Patent- och marknadsöverdomstolen
Postadress: Box 2290, 103 17 Stockholm
Tel: 08 - 561 670 00
E-post: svea.avd2@domstol.se

[Mer kontaktinformation](#)

Öppettider

Växeln:
Kl. 8.00-16.30

Expeditionstid:
Kl. 8.00-16.30

Besöksadress:
Birger Jarls torg 16
Riddarholmen, Stockholm

Nyheter & pressmeddelanden

Beslut i mål om återställande av försutten tid
[2018-10-23]
Patent- och marknadsöverdomstolen har...

Beslut i mål om interimistiskt vitesförbud och informationsföreläggande enligt varu...
[2018-10-16]
I ett mål om intrång i bl.a. två...

DN hade rätt att utan samtycke publicera fotografier från en Facebook-sida
[2018-10-05]
Patent- och marknadsöverdomstolen har i da...

 RSS [Fler nyheter](#)

Patent- och marknadsöverdomstolen

Patent- och marknadsöverdomstolen handlägger samtliga mål och ärenden som överklagats från Patent- och marknadsdomstolen. I patent- och marknadsdomstolarna handläggs i princip alla landets mål och ärenden inom rättsområdena immaterialrätt, marknadsföringsrätt och konkurrensrätt.

Patent- och marknadsöverdomstolen är inrättad som en särskild domstol i Svea hovrätt, avdelning 2, och Patent- och marknadsdomstolen är en särskild domstol i Stockholms tingsrätt.

[Läs mer om oss](#)

Genvägar

- [Svea hovrätt](#)
- [Beställa domar och beslut](#)

[→ Kontakta webbansvarig](#)